

**Експликация на четирикратната структура
„разпознаване-различие-повторение-неразбиране” с оглед на отношението, в
което се реализира деструктивния образ на телесността**

Увод

Постмодерната философия предпоставя нов тип философско питане, което от своя страна може да се изведе и определи като тройна връзка – от една страна на питащия, на самия въпрос, но и на втори субект, към който може да бъде зададен въпросът. Появата на това второ „Аз” създава проблем в самия питащ. Оттук той се вплита не само в самия въпрос, но се появяват и нови видове въпроси, насочени към втория субект. Въпросът вече не е насочен към самия питащ или съществува сам за себе си, а се ситуира в едно отношение между два субекта. Връзката, която се осъществява между питащия и въпросът вече придобива нов статут – на опосредствана. Опосредителят ѝ е именно въпросният втори субект. Извеждането на структурите и гносеологическите принципи на мисленето започват да се разпадат и да се насочват към частта – отделното съществуващо – като такова, но и по отношение на другите части, респективно на другите съществуващи. В този аспект се извежда на преден план една тема, която подбужда интерес – темата за образа на телесността. Извеждането на този проблем може да се интерпретира по множество начини, както по отношение на двата субекта, така и проблематизирайки самото отношение на двата телесни образа. Във философската си интерпретация през вековете „Тялото” е проблематизирано и извеждано по всякакъв начин. От една страна като алтернатива на душата, от друга като неин „затвор”, тялото като първата представа на субекта на познание се е обвързвало с неговата рефлексия и също така е било изходна точка за множество интерпретации. Тук „Тялото” няма да се разглежда психофизиологически, а ще се представи една негова интерпретация като образ, който ще се предпостави на друг такъв образ, външен на първичния като се изведе тяхното отношение и се експлицира неговото деструктивно значение. Това е само опит за представяне на една синтезирана по идейно отношение интерпретация на един момент от значението на телесността и в

частност образът на тялото, съотнесено към другото образно телесно – в следствие на което се достига до нуждата от заличаване на другото Аз-телесно чрез неговото деструктиране. Така се предполага, че всеки образ на тялото, насочен към друг външен му, притежава несъзнателна склонност към „разчистване” на другата телесност.

Заглавието на темата експлицира възможността за интерпретация в няколко основани пункта или точки на осмисляне на проблема, в който са синтезирани няколко идейни проекта, простиращи се като отношения между два образа, частно с оглед на отношението само по себе си, те са, както следва:

1. **Разпознаване** – експликация на понятието с оглед на неговата интерпретация при Пол Рикьор и обвързването, респективно последователното му извеждане с термина „признаване”.
2. **Различието** като „за-себе-си” повторение или „обитаващо”¹ повторението през Жил Делюз.
3. **Повторението** – интерпретация на повторението по две основани направления – *първо*: „различието” като негово съставно и *второ*: **повторението**, обвързано с идентични същности и неотличими основи, извеждане на инвариантното във всеки един повтарящ се акт, респективно експликация на структурата, съграждаща повтарящия се акт.
4. **Неразбиране** – разгърнато в рамките на деструктивния характер. Деструктивният характер и неусмислянето на извършения акт, респективно неидентификацията с Другия. В този именно смисъл Бенямин пише, че на деструктивния характер „неразбирането не му вреди”².

В последващия смисъл от извеждането на тези четири точки се предполага изкарването на образа на телесността, респективно на „Тялото” в неговата деструктивна интенция и в частност разгръщането му като несъзнаван образ. В този смисъл се противопоставят два образа на телесното или два субекта, имащи представа за телесността на другия. При този акт се извършва преминаването през

---

¹ Делюз, Ж., 1999, с.106.

² Бенямин, В., Деструктивният характер, – в: Бенямин, В., 2000, Озарения, Изд. Критика и хуманизъм, София, с. 275.

диференцирани и единични актове, които непосредствено се свързват и крайният резултат е деструктивният образ на телесността, след който се поставя възможността за нови начала, дори начала, поради отворения хоризонт от възможности на деструктора. Тъкмо това разбира и Бенямин под твърдението, че деструктивният характер „навсякъде вижда пътища. Там, където пред другите се изпречват стени и планини, и там той вижда път”³. Разбира се, след това той уточнява, че всеки път за деструктивния характер е своеобразно ново разрушение, защото самата предпоставка за новото, даващо отворен хоризонт или жив хоризонт, подтиква деструктивния характер към неговото изчистване – именно в този пункт става ясна и идеята за „празното пространство”⁴ или по-коректно би било названието *изпразненото пространство*, защото извежда именно идеята на Бенямин, която е, че пространството не е било винаги празно, а преди това е било обитавано от т.нар. „жертва” – т.е. дава се посредствено изпразване на пространството с оглед на единственото предположено възможно познание – както Бенямин го описва „той има малко потребности и най-скромната би била: да знае какво идва на мястото на разрушението...”⁵. Това е и последната стъпка в трансформацията на отношението между образите на телесността.

1. Образът на тялото. Разпознаване

В заглавието на темата се споменава понятието „образ”, той обаче е отречен на деструктивния характер, не му се „привижда никакъв образ”⁶ – образът тук се интерпретира като деструктивен и несъзнаван образ, който се характеризира с двойно отношение към друг предпоставен нему образ. Този несъзнаван образ обхваща именно телесността или *Тялото* най-общо казано. Трябва все пак да се вземе работно определение на въпросния несъзнаван образ на тялото, затова и най-подходящото решение в този частен случай би било да се обърнем към Франсоаз Долто, според която „образът на тялото е живият синтез на нашите емоционални преживявания”⁷, уточненията на Долто, които следват са, че образът на тялото трябва винаги да се

---

³ Бенямин, В., Деструктивният характер, с. 275.

⁴ Бенямин, В., Деструктивният характер, с. 274.

⁵ Бенямин, В., Деструктивният характер, с. 274.

⁶ Бенямин, В., Деструктивният характер, с. 274.

⁷ Долто, Фр., 2005, с. 22.

разглежда като несъзнаван, диференциран от „*телесната схема*”, разбирана като „*фактическа реалност*” или метафоричното ѝ означение от френската последователка на Фройд като „нашата плътска храна в контакт с физическия свят”⁸. Образът на тялото в този си смисъл на противопоставено на телесната схема играе ролята на несъзнаван образ или „*присъща*” несъзнавана представа⁹. По този начин освен несъзнавания образ на нашето тяло – в смисъл на Аз-телесен образ, трябва да се предпостави и неговото отношение към другата или извън Аз-овата телесност. Отношение между тези два образа може да се характеризира като деструктивно, с което се поставя и основната задача тук. Да се изведат четирите пункта, през които е възможно отношението между два телесни образа, след което да се експлицира деструктивното отношение, което е заложено като нереализирано и в четирите, но придобива активността си и значението си едва след трансформация на отношението в неразбиране, което предпоставя изчистване на всички други телесни образи.

Актуалността на проблема за образа на тялото се засилва все повече, посоката е преоткриване на тази проблематика и извеждане на функцията и ролята на телесното, но през призмата на едно изчистване от материалистките концепции, а също така и идеалистките, които изолират напълно материята. Решението на Бергсон се оказва в тази насока най-адекватно и плодотворно, разполагайки материята между двете крайности. Още в предговора към „*Материя и памет*” се извежда позицията, че материята е съвкупност от различни образи¹⁰. Бергсон пише „под „образ” ние разбираме определено съществуване, което е повече от това, което идеалистът нарича „представа”, но по-малко от това, което реалистът нарича „нещо” – едно съществуване, разположено на средата на пътя между „нещото” и „представата””¹¹. Чрез това осреднено локализиране на материята, респективно на образите и отделянето им от представата се предпоставя и тук разглеждането им като отделни феномени – с отношение, но все пак не еквиваленти едно на друго, както се разглеждат при Шопенхауер например, т.е. тялото в ролята му на висш клас представи. Извеждането на Бергсоновата позиция е напълно в контекста на съвременното осмисляне на тази

---

⁸ Долто, Фр., 2005, с. 18.

⁹ Долто, Фр., 2005, с. 32.

¹⁰ Бергсон, А., 2002, с. 31.

¹¹ Бергсон, А., 2002, с. 31.

проблематика, както пише Банков „мисълта на Бергсон е актуална и днес и че той има какво да каже в контекста на съвременната философия”¹².

Следвайки структурата, която се начерта – в първия случай на отношение на деструктивния и несъзнаван образ към предпоставения друг образ имаме неидентификация или диференциация между двата образа. По този начин не може да се получи разпознаването на предпоставения образ и не може да се стигне до реалното му признаване на съществуващ, по думите на Рикъор подобен акт може да експлицира не като „непризнаване на някого, а дисиметрия във връзката между моето аз и другия”¹³, тази дисиметрия обаче, посочва Рикъор, не премахва реципрочността като взаимност. Така само в частността на акта на разпознаване се извършва нова схема на реализация на отношението между двата изведени образа – от една страна първият е насочен към изначалното непризнаване, в рамките му на неразпознаване, което от своя страна в края си се връща към признаване. И в двата случая имаме преминаване от едно отношение към друго и то непосредствено, което предполага и зависимостта от преминаване към следващото отношение между двата образа или по скоро отношението, интерпретирано откъм деструктивния образ и насочено към даден друг образ, който е без значение – т.е. набляга се на генезиса и трансформациите в самото отношение, а не на това към кой е насочено то.

Първата връзка, която се набелязва тук се корени в отношението на двата образа на телесното и отношението, произтичащо от първичния образ (образът носител) към даден втори, който не е значителен. Тази първа експлицирана взаимност дава първичната рефлексия при „сблъсъка”, ако може така да го наречем, на двата образа – дава тяхното разпознаване като два отделни образа.

2. Различие

Следващата трансформация, през която преминава това отношение е на различието или неговото извеждане. Тук различието попада в рамките на несъзнавания образ на тялото – този образ ще придобие възможността да се мисли като „различен”

---

¹² Банков, К., Към едно преоткриване на Бергсон, – в: Бергсон, А., 2002, Материя и памет, Изд. Нов български университет, София, с. 17.

¹³ Рикъор, П., 2006, с. 371.

само когато се сведе до представата и се обвърже с нея. Тук се предполага обратната на Бергсон позиция с оглед на отношението между представа и образ на тялото. Делюз задава въпросът „При какви други условия различието развива това в-себе-си като „различаващо” и събира различието отвъд всяка възможна представа?”¹⁴. За да се ситуира „*различието*” като „*за-себе-си*” тук, то може да бъде възможно не в самите образи, а само в отношението, което се получава между тях, оттук представата ще играе единствено ролята на раз-познаване на това различие. Самото различие „*за-себе-си*” се осъществява в отношението, но ако използваме тук отново Делюз трябва да се предпостави появата на още едно различие или това, което той нарича „*различието на втора степен, различието със себе си, което съотнася различното към различното само по себе си*”¹⁵. Следвайки тази предпоставка може да изведем въпросното *различие на втора степен* като различие на различието само по себе си, намиращо се в отношението, което се отнася вече пряко към самите образи. По тази линия извеждането следва първо – различието само по себе си, като собствено различие, заложено различие, а второто различие е породено, изводимо от различието само по себе си, вече съотнесено **към** образите, т.е. във второто различие се появява рефлексията за *различността* на двата образа на телесността. Именно по тази линия се осъществява връзката с повторението, което се извежда от различието не само по себе си, а отнесеното към образите на телесността.

3. Повторение.

Както се изведе повторението се свързва с т.нар. „*различие на втора степен*”. Извеждайки самото различие като различие „*за-себе-си*” и съставното различие, съотнесено към противопоставения образ на тялото, по същата линия се очертава и интерпретацията на повторението. От една страна то се разглежда като обвързано с различието, но от друга то запазва някои свои характеристики, които са отделни от различието – в този смисъл, то притежава неизменна характеристика в различните актове на неговата поява.

---

¹⁴ Делюз, Ж., 1999, с. 154-155.

¹⁵ Делюз, Ж., 1999, с. 157.

Целта е тук извеждане на това, което Делюз ще изведе като „повторение за себе си”, съвсем адекватен от тази позиция е изведеният въпрос за това, че „различието е между две повторения. Не може ли да се каже обратното, че повторението е също между две различия”¹⁶. Повторението на нуждата се обвързва със синтеза на времето или както Делюз ще го определи с вътрешновремевия характер на този синтез, защото по същността си повторението *за-себе-си* е някакво *за-себе-си* траене¹⁷. Обвързвайки повторението – от една страна като за себе си, а от друга като обвързано с различието, то второто се отнася именно към образа на „*другата*” телесност. След като сме оставени пред другият образ и се реализира нашето отношение към него на базата на последователно преминаване през различни актове в самото отношение, то неизбежно се достига до повторението – то може да се интерпретира не само като различие, но и като утвърждаване на еднаквостта. Повторение на отличителните качества, което в себе си се съдържа в повторението за себе си, което носи неговата структура, която се разпознава при появата на другостта, но остава на заден план, защото актът, който се реализира в отношението е повторението, обвързано с различието – то в този смисъл извежда негативността, неидентификацията с другия, повторение, наблягащо на различията на не на еднаквите структури, което е и основата за преминаване към следващата и последна актова трансформация в отношението между два телесни образа – неразбирането.

4. Неразбирането като неидентификация и предпоставка за деструктивния характер.

Първият акт, който се осъществява в отношението между двата телесни образа е разпознаването, погледнато изолирано то представлява първият допир с другото или идентификацията с него. Бергсон отъждествява идентификацията с разпознаването, чрез което се поставя ролята на първична структура, изходяща предпоставка. След като отношението между образите преминава през тези актове, както се видя се стига до крайният резултат, който е неидентификацията, породена от неразбирането на другата

---

¹⁶ Делюз, Ж., 1999, с. 106.

¹⁷ Делюз, Ж., 1999, с. 108.

Аз-телесност. Още повече, че според Бенямин деструктивният характер се стреми към неразбиране и изпразване на пространството, т.е. премахване на другата Аз-телесност. По този начин при осъществяването на това отношение крайният резултат е неразбирането, ако в самото отношение не се появи разпознаване, респективно идентификация, то резултатът е деструктивният завършек по отношение на другото, външното, това, което отива отвъд моето отношение.

Противопоставянето ни с другия Аз предполага неговото възприемане, до каква степен обаче ние можем да бъдем съпричастни към неговото съществуване е спорно. От една страна при идентификация с него се стига до момента на „не-без-различие”¹⁸ с термина на Левинас, това „не-без-различие” може да се появи при идентификацията в отношението между двата образа. Без значение е дали ще се предпостави тук Аз и Другия като терминология, в крайна сметка моето осъзнаване на Другия идва едва с образа на неговото Тяло, без тази предпоставка аз не мога да го мисля като съществуващ, защото нямам образ за него – нямам представата за другия, в този смисъл първичното винаги би било образът на моето тяло, което се отнася в последствие към другото, външното и в отношението между тези две същности се определя дали те ще се идентифицират, респективно разпознаят или ще се достигне до деструкцията на единия от двата образа.

Заклучение

Проблематиката за другостта става все по-всеобхватна, въпросът, от който обаче непосредствено се тръгва е изначален, т.е. той придобива статут едва когато другостта ни се предпостави. Без нейното предпоставяне и въпросът би бил излишен. Подходите за приемането ѝ са в основата си различни – но съдържат една структурна същност, която предпоставя два фактора, чрез който се осъществява отношението между двата субекта – идентификацията и неидентификацията. В този аспект различното подбужда да бъде възприето или да бъде премахнато. Описаните четири стъпки по-горе са само една съвкупна идейна интерпретация на генезиса на отношението, което се реализира при ставането на този сблъсък между Аз-образа и не-Аз-образа на телесното.

---

¹⁸ Левинас, Е., Между нас. Опити върху мисленето-за-другия, – в: Философия на толерантността – Антология, 2002, с. 138.

Премахването на тази „овъншеност“¹⁹ е един от възможните изходи от това отношение, другият се реализира в задълбочаването ѝ, т.е. премахване на идентификацията с другия образ и като цяло неговото премахване.

Тази деструктивна основа, която е резултат от отношението е заложена несъзнавано във всеки един образ съотнесен към друг. Именно в този аспект извеждането на тези четири стъпки поставя проблема за посоката, в която в двата образа ще се реализират отношението. В същността си тази посока тук се възприема като деструктивна.

Литература:

1. Банков, К., Към едно преоткриване на Бергсон, – в: Бергсон, А., 2002, Материя и памет, Изд. Нов български университет, София, с. 3-30.
2. Бенямин, В., Деструктивният характер, – в: Бенямин, В., 2000, Озарения, Изд. Критика и хуманизъм, София, с.274-275.
3. Бергсон, А., 2002, Материя и памет, Изд. Нов български университет, София.
4. Делюз, Ж., 1999, Различие и повторение, Изд. Критика и хуманизъм, София.
5. Долто, Фр., 2005, Несъзнаваният образ на тялото, Изд. Серия Практики, София.
6. Левинас, Е., Между нас. Опити върху мисленето-за-другия, – в: Философия на толерантността – Антология, 2002, Изд. Нов български университет, София, с. 136-139.
7. Рикьор, П., 2006, Пътят на разпознаването, Изд. Сонм, София.

---

¹⁹ Левинас, Е., 2002, с. 139.

